

veritat que també veig *burinot*; així ho vaig anotar a Esterrí de Cardós i a Benifairó de Valldigna (1934, 1962), i *AlcM* a Tortosa i Palma, però és sabut que quan segueix *i* la *o* pretònica es pot tornar *u* a molts llocs, i fins és sistemàtic això a gran part de Mallorca i del cat. occidental. Pràcticament, doncs, són per a la *o* totes les dades que compten. — 3 Podem dir que l'única que registren, car Amengual dóna també *borinot* però només com a nom del joc («betatungue, abejón»); en canvi *borino* com a nom de l'insecte i molts sentits figurats i translaticis. — 4 Es reforçaria aquesta possibilitat si fossin exactes les formes que llegim de Menorca. En el segon volum del llibre de l'Arxiduc Salvador: «quan un *borin ros* (*eine Art Sphinx*) entra en una casa, porta sort; si hi entra un *borin negre* (*Xylophaga violacea*) porta desgràcia» (II, 302). Però és estrany llavors que no les reculli Moll en l'*AlcM* ni en el seu glossari de Ciutadella, ni en *AORBB* I, § 5 (on hi ha altres indicacions d'interès, i tampoc no les he vistes en el llibre de Camps i Mercadal). Errada tipogràfica o de còpia? Però hauria de ser repetida i el fet és que *AlcM* també dóna les dues denominacions per a les dues varietats, *borino ros* i *borino negre*, només que ho fa per a Mallorca, no Menorca, i en la forma *borino* i no *borin-*. Altrament el mateix Arx. Salvador (II, 324) dóna *burinot* com a menorquí, però només com a nom del joc, que juguen amb l'ocasió de festes familiars i 'matances de porc' «wird von Jünglingen und Männern gewöhnlich des Abends bei Familienfesten, Schweinschlachten, *acabayas* usw. gespielt». — 5 Per a aquesta veg. les dades que n'aplega Rohlfs, *ASNSL* cXLV, 262-3. — 6 D'on també el sentit d'idea, insinuació insistent: «a sa jovensana un dia li pigà es *barrinot* d'anar a escorcoiar per una reconadeta que no queia gaire avinent», Castelló, *Rond. Eiv.*, 56. — 7 Un verb + *borir* «susurrar les abejas» solament recollit pel diccionari d'Escrig (1851), si no és una errada seria una alteració de *bonir* per influència de *borinot*.

Boriol, V. *voliol* (VOLAR) *Borir*, V. n. en BORINOT *Boriulla*, V. *bola*

BORJA, 'barraca de pedra per soplujar-hi els treballadors del camp i les eines i productes agrícoles', de l'àr. *búrg* 'torre, torreta, barraca de pedra en el camp'. □ 1.ª doc.: 1905, Bulbena; amb el sentit de 'torre fortificada', que és el mateix mot, ja apareix c. 1330, en Muntaner.

L'usà diverses vegades el novel·lista E. Girbal (1919), que visqué llarg temps a Alacant i d'allí havia de conèixer-ho (cites en el *BDC* XVIII, 317, nota de Griera amb una impossible etimologia). En efecte, encara deu ser viu cap a Castalla, car Enric Valor, parlant d'un amo llaurador, m'escrivia, setembre de 1973, «ho abancalà: enmig va fer una caseta molt petita —una *borja* quasi— amb un aljub ---». J. Pinyas, en un glossari de mots de Poboleda, al peu del Mont-

sant (*Butll. Club Pir.*, Terrassa II, 155), definia «casa petita de prop l'era de batre: s'hi posa la palla que es treu de la batuda». El corresponsal tortosí del *Dicc. de Dialectes* de l'IEC definia *bòrja* «la caseta de pedra seca i faltada de porta de tancar, que serveix de sopluj i per vigilar la vinya» (*BDC* xx, 29; XIX, 96). Avui es pot dir que és un mot antiquat, car l'he preguntat a vells pagesos d'algunes localitats del Centre valencià i de moltes de cap al Maestrat, de l'Ebre, del Pla de Lleida sense cap resultat; fins en el Priorat i les Garrigues, on vaig demanar-ho pertot (1935-36), la resposta fou negativa, amb poques excepcions: descrivint el que explicà En Pinyas em contestaren a Torroja, Porrera i Cabassers que això es diu *pallissa*, però en aquests pobles en pronunciar-los el mot una *bòrja* reconegueren que també es deia això o s'havia dit: en el darrer afirmaren que es diu, però allí no s'usa, a Porrera només en restava una vaga memòria, a Torroja m'asseguraren que s'usa encara però ja no gaire; només a Poboleda mateix sorgí espontani, en parlar-los de la cosa, de nou amb la descripció 'barraqueta a l'era de batre per tenir-hi la palla'.

En canvi sí que apareixia una mica pertot, allí al voltant, en el primitiu i en els seus derivats, com a nom propi de partida rústica i proveït d'article, revelant que el mot ha viscut per centúries arrelat a la terra i viu fins a generacions recents: el nom del *Mas de la bòrja* de Bellmunt ja deu ser antic (perquè ara més aviat l'hi canvien pel d'un amo, *Mas d'Auquer*), *Les Borjasses* a Vilanova de Prades partida rural, *Les Borgetes* barranquet affluent del Cortiella a Porrera, i en aquelles comarques n'hi ha bastants més d'aquesta categoria. A penes cal recordar els casos il·lustres de pobles com *Les Borges d'Urgell* i *Les Borges del Camp* (en canvi *Borja* a Aragó potser ve d'un ètimon pre-romà si bé adaptat a l'arabisme); a tall de *borja* en un inventari de 1640, *D'Ag.*, potser s'hauria d'escruiure amb majúscula; no fóra difícil d'apariar-n'hi altres exemplars en terres del nostre Migjorn, sense comptar bastants compostos com *Burj-as-sénia*, *Burjasot*, *Burjalaroz* (> *Bujalaroz*, etc.).

El 1934 vaig assenyalar l'etimologia àrabiga, en una nota del *BDC* XXII, 251-253. És un mot ja antic en àrab, *burğ* (pron. amb una *u* molt oberta que ens sona com a *o*). Encara que fou pres del gr. *πύργος* 'torre', sofrí des d'antic en àrab els canvis fonètics propis de la llengua.¹ Les fonts àrabigues més antigues l'apliquen a diverses menes de torre, p. ex. un far (Dombay, Marroc, c. 1790), fins una ciutadella, a Beirut designa una casa gran (*Mobit*); però en l'àrab africà d'Occident es tendí a especialitzar-lo en construccions més o menys rústiques: els *Analecta* d'Almacarí ens el mostren aplicat a l'Almeria dels Ss. XIII-XIV a una 'casa de plaer en les immediacions de la ciutat' (R. Pérès, *La Poésie Andalouse*, cita en *Al-And.* xv, 485).

Alguna cosa així (si bé potser de conreu molt més que diversió) ens fa entreveure Cervantes (parlant de memòries, ai, pròpies) quan posa en escena un algerí que «treinta (cautivos) a aquel *burche* encamina» (*Los*